

QUANTIFICAR

Als tècnics se'ls forma per a projectar i resoldre. Als científics se'ls forma per a entendre coses que només es miren. Aquestes actituds, portades a l'extrem, esdevenen malaltisses. Els cas és que totes dues es donen. Massa. Alguns acadèmics «de ciències» viuen en permanent croada contra els disbarats de la tècnica projectadora –i realitzadora–, que anatematitzen des d'un còmode distanciament estèril. Em sembla una posició encara més trista que la del tècnic groller que fa imparablement sense preguntar-se on o per què.

La ciència és filla d'un mètode que mesura i compara. Sense mides, el pensament esdevé imprecís. L'analogia poètica, meravellosa i al meu entendre imprescindible per a sentir, no acaba de servir per a comprendre. Si més no per a comprendre segons què. D'aquí ve la diferència entre pensar i especular. Els científics naturalistes excel·lim en aquest defecte. L'historiador de la ciència Josep M. Camarasa –que té formació d'ecòleg, com jo mateix– sosté que l'ecologia és una ciència romàntica. Vol dir que ha obviat el pensament generat pels físics del segle xx. No posa gaire números a res. I l'ecologia, encara. Són sobretot els conreadors de les disciplines naturalistes més tradicionals els que menys practiquen la digitalització. Propendeixen a qualificar de criteri expert no quantificable coses que no passen d'apriorismes subjectius.

Tal com la bondat o l'amor, com es quantifica el paisatge? Amb convencions. Els fenòmens lineals i discrets es quantifiquen sols, en això estem tots d'acord. Hi ha tants mil·ligrams de colesterol a la sang, no en parlem més. Ara bé, l'estat de salut, que és el paisatge de l'organisme, no és lineal ni discret. Per això demana criteri expert i convenció avaluadora. Respon a una complexíssima equació d'enèsim grau, potser inabastable a la pràctica, però sempre reductible a un model aproximatiu que ens ajudi a fer-nos una idea prou ajustada.

La temperatura no té existència física. Per convenció, Celsius va establir que l'aigua es congelava a nivell 0 i bullia a nivell 100. Gràcies a aquesta convenció ara sabem si som a 36,8, a 37,4 o a 38,9. Va caldre inventar el termòmetre també. Abans de Celsius (o de Réaumur, o de Fahrenheit) i abans d'inventar i construir termòmetres, la temperatura era un concepte etèri, una sensació no mesurable.

En quin moment tenim febre o en quin moment el nivell febril és alarmant no ho diu el termòmetre, és cosa que determina el criteri expert. El termòmetre no indica la febre. I encara menys el moment en què la febre denuncia un estat patològic inquietant. Ni tampoc la manera de combatre'l. Això ho fan els metges amb el seu bon criteri i capacitat de discerniment. Però primer han de saber si som a 36,8 o a 37,4. Els avaluadors ambientals, de moment, no disposen de termòmetres. Posen la mà al front de la criatura empiocada i arrufen el nas.

No pas tots i no pas sempre. Alguns s'esforcen a parametritzar, quantificar i ponderar. Les avaluacions són aleshores comparables, amb les dels altres i amb les seves mateixes. La comparabilitat dels resultats és una característica fonamental del mètode científic. No perseguir-la equival a situar-se'n fora. Objectar que l'ambient és un fenomen complex no és excusa.

No val a dir que caldria considerar un nombre massa gran de paràmetres o que les relacions entre ells no són fàcilment modelitzables. Quantes operacions per segon pot fer un ordinador mitjanet? El tema és sentir o no la irrefrenable pulsio científica de veure en la dificultat un repte. Un repte raonablement abordable, avui dia. Segurament amb el concurs d'altres experts amb qui caldrà treballar en equip. Això, també és una característica de la ciència moderna.

RAMON FOLCH

Doctor en Biologia, socioecòleg, director general d'ERF

© Anna Sanchis

«ELS AVALUADORS AMBIENTALS, DE MOMENT, NO DISPOSEN DE TERMÒMETRES. POSEN LA MÀ AL FRONT DE LA CRIATURA EMPIOCADA I ARRUFEN EL NAS»